

Dispvtaiones Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Qvibus Vniversa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalae, 1644

Sect. 7. Vtrum ordo assignatus inter actus diuinos sit Deo intrinsecus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

do inter filium impetratum ab Elizæo, & preces ipsius Elizæi: id est, filius non pendebat naturaliter, neque postulabat pendere ab eius oratione. Et tamen Deus decrevit illum dare propter Elizæi orationem. Sic etiam pluvia non pendet naturaliter à precibus Ecclesiæ: & tamē sæpe datur à Deo intuitu precum Ecclesiæ. Eaque fortè de causa addidit Vasq. debere esse ordinem inter objecta vel ex natura rei, vel ex hominū intentione. Verūm si homines possunt propria libertate ordinare ea quæ ex natura rei, non ordinantur inter se: Potest etiam Deus: quippe cuius voluntati non minùs subest ordinatio rerum, quàm voluntati hominum: quique in huiusmodi ordinatione non pendet ab hominum voluntate, quasi non possit ordinare nisi ea quæ ipsi homines ordinauerint. Et quidem ante omnem hominum & angelorum ordinationem, Deus creaturas intellectuales ordinavit ad gratiam & gloriam, simplici saltem affectu desiderij: ad quam tamen Angeli & homines non erant naturaliter ordinati. Quare illa ordinatio fuit primò ex Dei voluntate. Et similiter Deus alia multa antecedente voluntate ordinavit, ante omnem creaturarum intellectualium ordinationem, quæ alioqui non habebant ordinem inter se: id est, non exigebant ex natura rei, ut vnum fieret à Deo propter aliud. Adde quòd cum homines ordinant vnum ad aliud, putà offerunt Deo preces vt infantem impetrent: ista ordinatio humana potest esse absque eo quòd Deus ita ordinet, & faciat re ipsa id quod petitur. Ergo ordinatio humana non est ipsamet ordinatio diuina, sed ex parte Dei intelligendum est aliquid aliud, quo ipse propter preces decrevit dare id quod petitur. Posset autem propter easdem preces non id decernere, sed aliquid aliud. Neque enim dat semper illud ipsum quod petitur, sed sæpe dat aliquid aliud magis conducens ad salutem petentis, & ad gloriam suam. Tuncque Deus ponit ordinem inter huiusmodi res, qui neque est ex intentione petentis, supposito quòd preces suas ad hoc beneficium præcisè restrinxerit, id est, hoc tantum à Deo postulet: quod non est impossibile: neque etiam est ex natura rerum ipsarum.

Super deo examinare quàm delicta sine & improbabilia, quæ iidem Auctores respondent hoc loco obijcientibus Deum per actum simplicem suæ voluntatis, æquivalentem pluribus actibus voluntatis creatæ, posse relaxare vota sibi facta, & debita seu peccata condonare, per simplicem cessionem sui iuris: absque vllâ mutatione creaturarum: ita vt pro aliquo tempore, ea retineat, pro alio remittat. Quæ remissione facta ex parte Dei, cessat re ipsa obligatio, quamvis creaturæ ignorent factam esse: neque amplius obligantur nisi ex conscientia erronea. Item quàm malè asserant pecca-

tum veniale non posse tolli nisi per formam intrinsecam impossibilem: & tamen tolli per attritionem cum augmento gratiæ. Cum nihilominus neque gratia, neque attritio seorsim, opponantur incompatibiliter peccato veniali: neque maior fortiantur repugnantiam & impossibilitatem naturalem ex eo quòd simul iungantur. Imò similis attritio, & augmentum gratiæ, simul possint stare cum simili peccato veniali, in eo qui non obstante tanta gratia habituali, infectus plurimis peccatis venialibus simul & eiusdem speciei, non mereretur omnium remissionem per similem attritionem eiusdem speciei & intensiōnis. Qua de re dicemus alibi, in tractatu de gratia.

Vide tom. 2
disp. 40.
Sect. 10.

Præter ordinem istum inter actus diuinos ob dependentiam virtuales vnus ab alio, potest alius assignari ex parte subiecti, quod vnum magis ac prius sibi vendicat, quàm alium, vt pote magis sibi connexum, verbi gratia actus essentialis & necessarios, prius quàm contingentes & liberos: vel quando ita se habent, vt non conuertantur subsistenti consequentiâ: Quo pacto scientia conditionata futurorum, est prior scientiâ absoluta eorundem, quatenus esse potest sine absoluta: & esset, quamvis res absoluta non esset futura. Contra verò si quid absolute futurum est, prius ratione verum fuit illud fuisse futurum si conditio poneretur: sed hic præcipue de primo ordine, qui vocatur ordo causalitatis inter decreta Dei libera, disputamus, de quo plura sequentibus sect. dicenda sunt, deque simili ordine inter actus intellectuum inter se, tum etiam comparatos cum actibus voluntatis, prout ab illis præsupponuntur, aut illos præsupponunt, & virtualiter ab illis causantur.

52.
Ordo prioritatis inter actus diuinos ex parte subiecti, & subsistenti consequentiâ.

SECTIO VII.

Utrum ordo causalitatis assignatus inter actus diuinos sit Deo intrinsecus?

RESPONDEO esse intrinsecum non quidem actualem ordinem realem, sed virtualem, in eo consistentem, quòd vnus actus, quamuis realiter simplex, & indivisibilis, æquivaleret intrinsecè & per se, multis actibus creaturarum distinctis, quorum vnus alium præsupponit, & ab illo causatur, & pendet. Prima pars huius responsi, non esse scilicet inter actus diuinos actualem ordinem realem intrinsecum, est communis Theologorum contra Scot. in 3. distinct. 7. quæst. 3. Duh. 1. in fine: vbi naturæ prioritatem, & non rationis solum, ponit inter electionem ad gloriam, & præ-

53.
Ordo realis inter actus diuinos non est Deo intrinsecus, sed virtualis tantum.

uisionem peccati: Et dist. 19. quæst. vnica
§. *Ad secundum, nego consequentiam*: vbi af-
firmat omnes Patres veteris testamenti fuisse
prius natura prædestinatos, quam passio
Christi esset præuisa: Probat, quia omnis
ordo actualis realis est inter plura realiter
distincta. Ergo vbiunque est ordo realis
intrinsicus, ibi est realis distinctio intrinseca:
sed inter actus diuinos intellectus, & volun-
tatis non est realis distinctio intrinseca:
Ergo nec ordo realis intrinsicus. Maior est
evidens. Minor vero sufficienter probata fuit
Disp. 3. sect. 2. & 3.

Nec obest quod vnus actus diuinus ha-
bet actum à parte rei, citra nostram cogita-
tionem, aliquem usum vel effectum, quem
non habet alius. Ex. gr. Actus essentialis in-
telligendi producit realiter Verbum: actus
autem essentialis volendi producit Spiritum
sanctum. Actus volendi efficaciter dare glo-
riam Petro, est realiter causa gloriæ: & ac-
tus volendi punire Iudæ pro malis eius me-
ritis, est realiter causa pœnæ. Ad hoc enim suf-
ficit actus diuinus realiter vnicum, quo eo-
dem omnia Deus intelligit & vult, æqui-
uolare actu & à parte rei multis: & prout
vni æquiualeat, habere hunc usum vel effe-
ctum: prout autem æquiualeat alteri, habere
diuini. Aliud verò est æquiuolare actu &
realiter multis: & aliud, esse actu & reali-
ter multa. Aliud, inquam, est æquiualentia
actualis & realis, quam in Deo esse fatemur:
& aliud, actualis & realis distinctio & ordo,
quæ negamus esse inter actus diuinos.

Non obest etiam id, quod præcipue op-
ponunt Scotiæ, Filium verè à parte rei si-
gni per actum intellectus, & non per actum
voluntatis: contra verò, Spiritum sanctum
spirari per actum voluntatis, & non per actum
intellectus: adeoque verè à parte rei aliquam
esse distinctionem inter huiusmodi actus. Et
confirmatur, quia distinctio illa verè à Deo
videtur: Deus enim videt Filium produci per
intellectum, non per voluntatem: Spiritum
verò sanctum, per voluntatem non per intel-
lectum. Ergo distinctio illa est in re, alioqui
non videretur à Deo, qui non fingit, neque
decipitur: cumque cognoscat intuitiue, & per-
fectè rem, sicuti est, non videret distinctionem
inter actus intellectus, & voluntatis, nisi
esset à parte rei.

Respondeo enim primò, sensum istius
propositionis, *Filius verè à parte rei signatur
per actum intellectus, & non per actum volun-
tatis*, hunc esse, quod Filius verè à parte rei
signatur ab actu illo diuino, prout est verè,
& realiter intellectus, & prout æquiualeat, at-
que infinite supereminet intellectioni crea-
tæ, non autem prout est volitio, & prout æ-
quiualeat, ac supereminet volitioni creatæ.
Quæuis idem actus realiter, & adæquate
sumptus, sit simul intellectus, & volitio: &
per simplicem entitatem æquiualeat intelle-
ctionibus, & volitionibus realiter distinctis in
creaturis. Simili modo, quæ verè aliquis dice-
ret de anima rationali, quæ per eandem entitatem

simplicem, & realiter indiuisibilem, est ve-
getatiua, vt anima plantarum, sensitiua, vt
anima brutorum, & intellectiua, vt Angeli:
anima illa, verè à parte rei tribuit omnibus ve-
getare, quatenus est vegetatiua, & non qua-
tenus est sensitiua, aut intellectiua, id est,
quatenus æquiualeat formæ plantarum, & non
quatenus æquiualeat formæ brutorum, aut
prout accedit ad Angelos per virtutem intel-
ligendi. Contrà verò verè anima intelligit, discer-
rit, libere vult, quatenus est rationalis, & simi-
lis Angelis, non autem præcisè quatenus æ-
quiualeat formis plantarum, aut brutorum,
quod si formam haberet, certè non intelligeret.
Ad confirmationem: respondeo Deum non
aliud videre, nisi id quod modò dictum
est, nimirum actum suum intelligendi, & vo-
lendi, realiter vnicum, & simplicem, atque
ab ipsa substantia, & essentia, diuina indi-
uinctum à parte rei: effectum virtualiter mul-
tiplicem, & æquiuolare actibus realiter distin-
ctis intelligendi, & volendi, qui sunt in crea-
turis: esseque simul actum intelligendi, & vo-
lendi perfectissimum. Atque hunc actum ge-
nerare Filium, quatenus est intellectus æqui-
uolens, & supereminens, intellectioni crea-
tæ, non autem prout est volitio, id est, non
habere quod generet Filium ex eo, quod sit
vitalis affectus erga Deum, & creaturas, si-
milis nostræ volitioni: sed ex eo, quod sit
vitalis illorum expressio, similis nostræ intel-
lectioni. Cumque illa virtualis distinctio, &
æquiualentia verè sit à parte rei, Deus illam
videns non fingit, neque decipitur, neque rem
cognoscit aliter, quam sit: sed perfectè illam
intuetur, & virtuale eius amplitudinem,
quidue ratione illius ei conueniat, adæqua-
tè cognoscit.

Secunda pars nostræ conclusionis, quod
scilicet inter actus diuinos sit intrinsicus or-
do virtualis, est etiam communis Theologo-
rum, contra Ocamum in 1. dist. 9. q. 3. Gab-
ri. 3. dist. 2. q. vnica dub. 3. in fine, & paucos
alios, quos sequitur modernus quidam auctor
libri de ordine cap. 36. & sequentibus: cuius
libri occasione plura de hoc ordine dicere
statuimus ad eum magis declarandum, & præ-
cipua auctoris illius argumenta refellenda.
Probat ergo assertio proposita, quia vt sit
ordo virtualis intrinsicus inter actus diuinos
duo requiruntur & sufficiant. Primò, vt in-
ter illa sit distinctio virtualis, per actualem
æquiualentiam ad plures actus realiter distin-
ctos in creaturis. Secundo, vt inter illos actus
virtualiter distinctos, sit etiam, virtualis præ-
suppositio vnus ad alterum, & virtualis de-
pendentia vnus ab alio, quatenus æquiualeat
duobus actibus creaturarum distinctis inter
se, quorum vnus realiter præsupponitur al-
teri, atque ab ipso pendet: & si essent in Deo
realiter distincti, vnus similiter ab alio pen-
deret, illumque præsupponeret. Atqui inter
actus diuinos est huiusmodi virtualis distinctio
& præsuppositio: Ergo, &c. Maior patet ex ip-
sa definitione ordinis virtualis. Nihil enim ali-
ud intelligunt eius assertores, quam illam

Ruis.

56.

Ostenditur
id primo
de actibus
intellectus
comparan-
do illos cu
actibus vo-
luntatis.

æquivalentiam ad plures actus, & virtua-
lem distinctionem ac præsuppositionem. Nam vt
rectè ait Didac. Ruis disp. 22. de voluntate,
Dei, sect. 5. num. 1. Prioritatis omnino diuina-
rum operationum ab humano intellectu concipi-
tur ad modum prioritatis quam in crea-
turis inuenit, eo quòd vna res supponit aliam
à qua dependet proptereaque posterior est.

Minor vero probatur primò, comparando
actus intellectus diuini, cum actibus volunta-
tis. Nam quòd actus diuinus realiter simplex,
quo Deus omnia intelligit & vult, æquiualeat
multis quibus creaturæ seorsim intelligunt &
volunt, manifestum est. Deus enim in illo actu
tam formaliter intelligit & formaliter vult:
quàm creaturæ, distinctis actibus. Itaque ille
actus diuinus est æquiualeat & virtualiter
multiplex, præbetque nostro intellectui funda-
mentum concipiendi ipsum diuersis conce-
ptibus inadaquatiss, quorum vno concipiatur
prout æquiualeat intellectui creaturæ: altero
verò, prout æquiualeat earum volitioni. Qui
modus concipiendi vocatur à philosophis dis-
tinctio rationis ratiocinatæ, id est, fundata in
rei conceptæ amplitudine virtuali: in eoque
consistit, quod intrinsecam rei perfectionem,
& virtualem eius amplitudinem & æquivalen-
tiam ad multa magis penetramus, meliusque
ex primis, per plures & dissimiles conceptus
De qua distinctione plura diximus cõtra No-
minales disput. 3. lect. 5. & sequentibus. Cõ-
firmatur ex mysterio Sacrissimæ Trinitatis: in
quo certum est filium generari per actum in-
tellectus, Spiritum verò sanctum produci per
actum voluntatis. Quod esse & intelligi ne-
quit sine aliqua distinctione inter actum in-
tellectus, & actum voluntatis, de quorum vno
verè aliquod affirmatur, quod non affirmatur,
imò verè negatur de altero. Cumque hæc dis-
tinctio nõ sit realis, debet saltè esse virtualis,
per actualem æquivalentiam ad plures actus.

Quod verò cum virtuali distinctione sit e-
riam virtualis præsuppositio, inter actus in-
tellectus, & voluntatis diuinæ, non minùs eui-
dens est. Nam actus voluntatis, quo Deus li-
berè vult aliquid obiectum; præsupponit vir-
tualiter ipsius cognitionem: & actus quo vult
efficaciter aliquid facere, præsupponit virtua-
liter cognitionem illius vt possibilis fieri, nec
enim magis potest voluntas diuina ferri in in-
cognitum, quàm voluntas creata. Et vniuer-
sim hæc est natura voluntatis, vt non moueatur
& alliciat ad amandum, à bono, nisi cognito
Itaque cognitio est conditio necessaria, & vir-
tualiter prærequisita, vt voluntas diuina fer-
tur in suum obiectum. Cognitio, inquam, il-
li proponens obiectum sub ea ratione, sub qua
in illud tendit, & à qua mouetur occasionali-
ter ad volendum. Atque hoc significant istæ
Scripturæ propositiones: *Vidit Deus afflictio-
nem populi sui & miseratus est.* Exod. 2. ver. 11. & c. 3.
verf. 7. & 9. id est cognitio afflictionis mouit
eum vt miseretur. *Miseratus est Dominus timen-
tibus se, quoniam ipse cognouit signum nostrum,*
id est, fragilitatem nostram, Psal. 102. verf.

14. Quia videlicet cognitio fragilitatis nostræ
mouit ipsum ad miserendum. *Vidit Deus quòd
omnis cogitatio hominum inuenta esset ad malum, &
penituit eum quod hominem fecisset.* Genes. 6.
verf. 6. quia scilicet malitia hominum cognita
mouit Deum vt penitenteret, id est, displice-
ret illi quòd homines fecisset.

Confirmatur primò, quia, omnis actus vo-
luntatis diuinæ, æquè ac creatæ, est intrinse-
cè voluntarius. Voluntas autè non est nisi
id quod est à principio intrinsecò cognoscen-
te, vt cum Aristotele 3. Ethic. c. 1. docent om-
nes philosophi & Theologi. Confirmatur se-
cundò ex mysterio Trinitatis: in quo certissi-
mum est filium esse secundam personam, &
origine priorem persona Spiritus sancti, eius-
que productione. Cuius rei non alia potest
reddi ratio, nisi quia filius procedit per actum
essentialem intellectus: & Spiritus sanctus, per
actum essentialialem voluntatis: Actus autem
essentialis intellectus & virtualiter, seu ratio-
ne, prior actu essentiali voluntatis: sive dicitur
productio filij, qui generatur per actum essen-
tialialem intellectus, est prior productione Spi-
ritus sancti, qui spiratur per actum essentialia-
lem voluntatis. Ergo inter actum essentialialem
intellectus, & actum essentialialem voluntatis,
est ordo virtualis intrinsecus, quem imitatur
ordo actualis & realis originis, in illo fundatus.

Probaturn secundò de actibus intellectus di-
uini comparatis ad invicem. Nam actus intel-
lectus diuini, licet realiter vnicus, est virtuali-
ter multiplex, quatenus actu æquiualeat multis
actibus creaturarum, quibus plura singulati-
m & distinctè concipiunt. Itaque in ipsomet
actu intellectus diuini est virtualis distinctio,
ita vt ille actus realiter simplex, sit æquiualen-
ter & virtualiter multiplex. Iam verò quòd inter
aliquos illos sit virtualis præsuppositio, pa-
ret quia, ex. gr. visio alicuius creaturæ vt exi-
stentis, præsupponit virtualiter cognitionem
illius vt possibilis, & decretum voluntatis di-
uinæ de illa producenda, vt cuius decreti con-
stituitur res illa in esse obiecti visibilis, id est,
in esse cognoscibilis vt existens. Nam cog-
nitio rei, vt possibilis, præsupponitur decreto il-
lam producendi, tanquam proponens volun-
tati obiectum eligibile per liberum decretum
vt decernat, si velit eam producere. Et decre-
tum producendi, præsupponitur productioni,
& existentia, tanquam illius causa. Sic etiam
quando Deus vult efficaciter vnum existere
propter alterum præuisum: præuisio istius est
virtualiter prior præuisione alterius. Ex. gr. Si
Deus non vult gloriam absolutè & efficaciter
Petro, nisi propter illius merita præuisa: præ-
uisio meritorum est prior præuisione gloria
absolutè illi conferendæ, quæ est prior de-
creto quo conferenda est, quoue constituitur
in esse obiecti visibilis. Item quia Deus
non vult inferre penam, nisi præuiso pec-
cato: virtualiter prius est Deum præ-
uidere peccatum, quàm efficaciter vel-
le penam inferre, & præuidere penam
vt inferendam. Verumque est dicere,
Cc

58.

59.

Idem pro-
batur de a-
ctibus in-
tellectus
ad invicem
collatis.

Ideo Deus Iudam efficaciter destinavit ad poenam æternam, & consequenter præciuit illum esse damnandum, quia prævidit illum peccaturum, & in peccato moriturum. Et si Deus non decrevit incarnare Verbum, nisi propter peccatum Adæ prævisum, ut multi volunt: virtualiter prius fuit Deum prævidere peccatum Adami, quàm prævidere Verbum esse incarnandum. Contra verò, si, ut alij existimant, decrevit Christum propter se, & propter Christum decrevit homines creare, gratiamque & gloriam illis conferre propter ipsius merita: prius fuit virtualiter Deum prævidere Christum, quàm prævidere gratiam Adami collatam, & lapsum ab illa per peccatum.

60. Item de actibus voluntatis inter se comparatis.

Probatur tertio comparando actus voluntatis ad invicem. Nam similiter est distinctio virtualis inter actus diuinæ voluntatis, propter actualem æquivalentiam ad multos actus voluntatis creatæ: & inter quos eorum est virtualis præsuppositio, quatenus unus est virtualiter causa alterius, & vnus obiecti volitio mouet aut determinat ad aliam volitionem. Quando enim Deus vult vnum propter aliud volitum, ut medium propter finem, volitio istius est virtualiter causa volitionis alterius. Ex. gr. voluit Christum ut passibilem, quia voluit homines redimere per eius mortem. Itaque volitio redemptionis hominum per Christi mortem, fuit causa virtualis & ratio cur voluerit Christum esse passibilem. Voluit dare hominibus media sufficientia vel efficacia ad salutem, quia voluit eos saluare. Itaque voluntas quam habuit de hominum salute, fuit causa virtualis & ratio cur vellet illis dare media ad finem illum necessaria. Vult permittere peccatum ut inde eueniat aliquod bonum: itaque volitio istius boni est causa cur velit permissionem peccati. Est igitur ordo virtualis in ipsismet actibus, adeoque illis intrinsecus: quatenus à parte rei volitio diuina, virtualiter multiplex, cadit in vnum propter aliud volitum: & volitio vnus obiecti est illi ratio & motiuum volendi aliud.

61.

Probatur quarto refutatione contrariæ sententiæ, affirmantis nullum esse ordinem realem, ne virtualem quidem, in ipsis actibus diuinis: sed extrinsecam tantum, & improprie denominatione alios alij priores aut posteriores denominari, ab ordine secundum prius & posterius, qui est in ipsis eorum obiectis, vel in modo nostro intelligendi & volendi, quatenus scilicet vnum ut priorem, ætiam ut posteriorem concipimus, vel vnum prius, alium posterius intelligimus: ex quo actus intellectus & voluntatis diuinæ dicuntur alij alij priores: sicut columna extrinsecè & improprie dicitur dextera ab hominis iuxta eam stantis dextera, ut ait auctor modernus libri de ordine cap. 36. numer. 5.

Contra enim: primo, cognitio & volitio eiusdem obiecti habent in Deo virtualem subordinationem, ut ostendimus numer. 57. Et ille non prouenit ab ordine obiectorum: quandoquidem obiectum vtriusque actus est vnum & idem; & non potest esse ordo inter obiecta, nisi sint plura: omnis enim ordo est vnus ad aliud. Secundo, ordo prioritatis & posterioritatis conueniens actibus diuinis, est sæpe contrarius ordini obiectorum: & existente eodem ordine obiectorum, potest esse diuersus. Ergo non conuenit actibus diuinis solum per denominationem extrinsecam ab obiectis. Sequela manifesta est. Si enim conueniret illis solum ab ordine obiectorum: quotiescunque esset idem ordo obiectorum, esset eadem denominatio. Nam quotiescunque est omnino eadem forma denominans, est etiam eadem denominatio formalis. Antecedens verò probatur, quia ordo obiectorum est vel ordo temporis, quatenus vnum est prius alio duratione: vel causalitatis, quatenus vnum est causa alterius: vel dignitatis, quia vnum est altero perfectius: aut loci, quia vnum est loco prius, & alijs modis quos ex Aristotele recenset auctor citatus cap. 2. libri sui de ordine. Atqui Deus sæpe vult prius virtualiter id, quod est posterius quocunque ex illis modis. Nam, ex. gr. voluit prius Verbum incarnari, iuxta probabiliorum sententiam, quàm voluerit permittere lapsum Adami à statu gratiæ per Christum ipsi collatæ. Et tamen lapsus Adæ fuit prior tempore incarnatione Verbi. Voluit Beatam Virginem, & eius progenitores, propter Christum: tamen Beata Virgo, cuiusque progenitores, fuerint priores, non solum tempore, sed etiam causalitate. Voluit Christum, saltem ut passibilem, propter salutem hominum: tamen Christum ut passibilis sit aliquid nobilissimum salutis: & sic de alijs. Ratio à priori est, quia Deus est liber in volendo vnum propter aliud, eo omni modo, quo potest sine indecentia expeti. Possunt autem sine indecentia, & propter fines conuenientes, appeti ea quæ sunt tempore vel causalitate, vel alijs modis priora, propter alia ipsis posteriora.

Item quod existente eodem ordine obiectorum potuerit esse ordo diuersus & contrarius in actibus diuinis, probatur quia siue Deus voluntate antecedenti & efficaci, ante præuisa merita elegerit homines ad gloriam, ut multi censent: siue post, & propter illa, ut melius docent alij, idem est ordo obiectorum. Prius enim sunt media ad consequendam iustificationem: tunc gratia sanctificans, & bona opera facta in statu gratiæ, perseuerantia, vel bonus exitus è vita: & tandem gloria. Similiter siue Deus decreverit Verbum incarnare antecedente

ad lapsum Adami præuisum, siue consequenter tantum ex præuisione lapsus: idem erit ordo obiectorum. Nam de ordine obiectorum nulla est controuersia: estque certissimum Adamum prius fuisse creatum, & gratiam illi collatam, tum de statu gratiæ cecidisse, & Christum multò post uenisse ut lapsum repararet. Et tamen si Deus decreuit Christum consequenter tantum ad præuisionem lapsus Adami, ordo actuum diuinarum circa incarnationem, est contrarius illi qui est, si antecedenter eum decreuit. Nam in primo, uoluitio incarnationis præsupponit uoluntatem creandi Adamum, & constituendi illum in gratia ad totum genus humanum transfundenda, si non peccet, & peccatum seu lapsum ab illa gratia. In secundo, uoluitio incarnationis præsupponitur lapsus Adami: quia præsupponitur gratiæ ex qua cecidit. Fuerat enim illi collata, uirtute meritorum Christi uenturi, primo & per se decreuit propter gloriam Dei, suamque ipsius excellentiam. Item si Deus homines non destinat ad interitum nisi ex præuisione peccati, ut docent omnes Catholici, & definit Arausio. canon. 25. & si electos destinat efficaciter & antecedenter ad gloriam à seipso, non ex præuisione meritorum, ut multi uolunt quibus subscribit auctor quem impugnamus: idem est ordo obiectorum utriusque. Quia in vno præcedunt peccata, & sequitur damnatio: in alio, præcedunt merita, & sequitur gloria. Et tamen decreta sunt diuersimodè ordinata. Nam vnum fundatur in præscientia, alterum non. Idemque uicò si, ut nonnulli sentiunt, Deus aliquos eximie sanctos destinauit ad gloriam antecedenter & efficaciter: alios uero, qui tamen re ipsa saluantur, consequenter tantum ad præuisionem meritorum. Nam in utriusque erit idem ordo obiectorum, ita scilicet ut merita sint prius, & gloria postea conferatur. Est tamen contrarius ordo decretorum: quorum vnum fundatur in præscientia meritorum, & ab illa virtualiter pender: non uero alterum.

Manet itaque probatum ordinem actuum, & decretorum diuinarum, non esse tantum denominationem extrinsecam ab ordine obiectorum. Iam uero quòd neque sit tantum denominatio extrinseca sumpta ex nostro modo intelligendi & uolendi, probatur quia, si actus diuini non aliter ordinarentur, sequeretur quemlibet actum diuinum esse aliò priorem, prout nos illum priorem esse concipimus pro libito, aut prius illum intelligimus. Hoc autem est absurdum. Ergo & illud ex quo sequitur. Probatur sequela: quia si nulla est inter actibus ipsis virtualis præsuppositio, nullumque fundamentum concipiendi vnum uelut aliò priorem, propter uirtualem præsuppositionem, sed tota denominatio prioris & posterioris ex eo solùm est, quòd nos pro libito prius aut posterius, uel prio-

rem aut posteriorem esse concipiamus, & ex eo denominatur vnus actus prior, alius posterior: sequitur manifestè vnum esse aliò priorem, prout nos pro libito concipimus illum esse priorem, aut prius illum intelligimus. Absurditas uero sequelæ probatur primò, quia sequeretur vnum & eundem actum diuinum esse aliò priorem simul & posteriorem, prout ab vno prior esse concipitur, aut prius intelligitur; ab aliò, posterius: sicut eadem columna potest simul uari esse dextra, & alteri sinistra. Atque ita tam verum erit dicere Deum præuidisse peccatum Iudæ, & mortem in statu peccati, quia uoluit eum damnare, uel Caluinus de ipso, & de alijs reprobis impiè cogitauit: quàm verum est dicere Deum uoluisse illum damnare, quia præuidit ipsum peccaturum, & in statu peccati moriturum: uel de ipso, & alijs reprobis docet fides Catholica, cum Arausio. can. 25. & Trident. sess. 6. can. 7. Item si aliquis prius concipiat actum essentialem uoluntatis diuinæ, quàm actum essentialem intellectus, ille erit prior, hic posterior: quia non est prior neque posterior nisi per extrinsecam denominationem ab actu intellectus creati, prius aut posterius concipientis.

Probatur secundo absurditas eiusdem sequelæ, quia quando à Theologis quaeritur utrum homines prædestinentur efficaciter ad gloriam ante præuisa merita, uel post: id est, dependenter, uel independenter à præuisione meritorum? uel an Christus fuerit deceptus antecedenter ad præuisionem peccati, uel consequenter? sensus quaestionis erit, an nos prius intelligamus, aut prius esse concipiamus uoluntatem efficacem dandi gloriam, aut mittendi Christum; quàm præscientiam meritorum, uel peccati Adæ? A hoc sensu quaestio esset ridicula: & utraque sententia esset euidenter uera. Est enim euidentis eos, qui affirmant, concipere priorem esse uoluntatem efficacem dandi gloriam, & mittendi Christum. Alios uero intelligere priorem esse præscientiam meritorum, & peccati Adæ. Alius ergo est sensus utriusque tam grauis & celebris controuersia. Nempe utrum ex parte ipsius Dei, & actuum diuinarum, fuerit uirtualis præsuppositio vnus ad alterum, & vnus actus fuerit ratio & causa uirtualis alterius, id est, utrum efficaciter saluare uelit ideo quia præuidet merita, & non aliter? Utrum decreuerit Christum mittere quia præuidit lapsum humani generis, ita ut præuisio humanæ miseræ ipsum moueret ad mittendum reparatorem, quem alioqui non misisset?

Confirmatur quia sine aliquo ordine uirtuali inter ipsos actus Dei, non possunt esse uera quæ de utroque mysterio docent Scriptura & sancti Patres. Docent enim Deum uoluisse incarnationem propter salutem hominum: idque ueniens Ecclesia profiteretur in Symbolo Nicæno. Hoc autem est dicere

56
Scripura & S. Patres docent esse uirtualem ordinem inter actus diuinos.

Deum voluisse incarnationem, quia voluit salutem hominum: non autem quod nos pro libito & sine fundamento in re, prius concipiamus voluntatem salutis hominum, quam decretum incarnationis: vel quod pro nostro arbitrio concipiamus vnam ex istis voluntatibus esse priorem alia: neque ab eiusmodi concipiendi modo vna extrinsecè denominetur prior, altera posterior. Item Scriptura & Patres docent Deum voluisse electis gloriam, partim antecedenter & à seipso, nimirum per modum beneplaciti: partim etiam ex prauisione operum, voluntate scilicet efficaci. At vero damnationem hominum, nullo modo voluisse à seipso, sed solum data extrinsecè occasione ab ipsorum peccatis: quam occasione Deus non intendit neque procurauit: cum è contrario salutem eorum intenderit & per media sufficientia procurauerit. Hoc autem non potest esse, neque intelligi, sine ordine virtuali inter actus diuinos, ita vt prauisio bonorum operum fuerit ratio cur hos potius quam illos efficaciter praeordinauerit ad gloriam: & prauisio peccatorum fuerit ratio cur aliquos ab aeterno reprobauerit, & ad aeternam damnationem destinauerit.

67. Maior patet ex sequentibus Scripturae & Patrum testimonijs. *Perditio tua Israel, id est, ex te, tantummodo in me auxilium tuum, Osee, 13. Vult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis uos uocauit, 2. Timoth. 3. antecedenti scilicet voluntate, qua neminem uult perire, ut confirmat Petrus Apostolus epist. 2. cap. 3. vers. 9. & Deus ipse id expresse affirmat apud Ezech. c. 18. vers. 23. dicens, non esse uolentis sua mortem impij, sed magis ut conuertatur & uiuat. Quia tamen non omnes saluantur, neque omnes ab aeterno fuerunt efficaciter electi ad gloriam, sed aliqui reprobati & destinati ad poenam aeternam: rationem huius differentiae reddit Christus ex prauisione operum bonorum uel malorum. Matth. 25. cum sic ait, Venire benedicti Patris mei, possidete paratum uobis regnum &c. Esurini enim, &c. id est, ut rectè exponit Chrysostr. hom. 80. in Matth. Quia sciebam uos, antequam nati essetis, quomodocumque futuros, hac & me uobis preparata sunt. Quod est aperte dicere prae-*

Chrysostr.

scientiam fuisse causam cur preparauit, id est, cur his potius quam alijs vitam aeternam dare decreuerit. Nominem enim preparationis Scriptura hoc loco Matth. 25. & pluribus alijs, electionem ad gloriam intelligit ut expresse fatetur auctor, quem impugnamus cap. 51. libri de ordine num. 7. Et Ambros. lib. 5. de fide cap. 3. Quos praesciuit & praedestinauit: quia non ante praedestinauit, quam praesciuit, sed quorum merita praesciuit, eorum praesentia praedestinauit. Et in cap. 9. epist. ad Rom. circa illa uerba, Iacob dilexi, Esau autem odio habui: Vnum, inquit, elegit praescientia, alterum spreuit. Ibidemque ait Deum id facere non ut acceptorem

Ambros.

personarum, sed ut praescium futurorum. Similia habent Origen. & Chrysostr. ibidem. Et Hieronymus in cap. 1. Malachi. exponens eadem uerba ab Apostolo repetita, *Dilectio, inquit, & odium Dei, vel ex praescientia nascitur futurorum, uel ex operibus. Alioqui nouimus quod omnia Deus diligit, nec quicquam oderit eorum qua creauit: antecedente scilicet & à se, sine data occasione ex parte creaturae qua ipsum mouerit ad odium. Vbi cum ait Hieronymus dilectionem & odium Dei nasci uel ex praescientia futurorum, uel ex operibus: utrumque eodem modo recidit. Non enim potuit ab aeterno nasci ex operibus nondum existentibus, nisi ut praescitis. Dilectio autem & odium Dei ab aeterno sunt. Et Iosaphat in respons. ad Capita Gallorum, resp. 3. de peccatoribus finaliter impenitentibus, sic ait, ideo praedestinati non sunt, quia tales futuri ex uoluntaria praeuocatione praesciti sunt.*

Rursus ijdem sancti Patres communi consensu docent Deum uelle quidem à seipso benefacere hominibus. At non nisi propter bonum malitiam uelle ipsos punire, uelut ab illa coactum & inuitum. Ita Origen. lib. 4. contra Celsum longe post medium, ait iam non esse affectum Dei, sed unumquemque eam sibi peccatis suis contrahere. Et Basil. in Psalm. 29. exponens uersum illum, *Quoniam ira in indignatione eius, & uia in uoluntate eius,* sic ait, *Uiam itaque Deus cuique propria uoluntate tribuit. Iras uero sibi quisque iubeatur in die ira & reuelationis iusti iudicij Dei.* Et Chrysostr. hom. 67. in Ioan. sub. finem, *Hac autem dicitur scriptura, ut nostra causa deserat nos & nobis ipsi perditionis nostra auctores esse demonstraret. Deus autem non modo nos non delinquere & punire uult: sed quoties puni, inuisus punit: Simili modo loquuntur SS. Epiphanius lib. 1. haeresi 38. post medium, Augustinus epist. 105. columna 5. Saluianus lib. 4. de prouidentia, & plures alij.*

In quibus sanctorum Patrum testimonijs nota primo, ipsos non dicere tantum Dei naturam esse propensiosem ad miserendum quam ad puniendum, ut responderet auctor libri de ordine cap. 39. in fine: sed negare penitus Deum uelle punire nisi ex occasione peccati. Nota secundò, Patres non loqui tantum de ordine executionis, & de ordine temporis, aut causalitatis inter obiecta, ut responderet Aduersarius initio eiusdem capituli 39. significando tantum Dei electionem aut reprobationem praecessisse ordine temporis executionis, seu collationem praemij uel poenae: uel unum ex obiectis fuisse prius tempore, quam aliud: aut unum ex illis esse causam alterius, peccata scilicet esse causam damnationis & poenae aeternae, bona uero opera esse causam gloriae. Nam manifestè loquuntur etiam de actibus ipsis diuinis, & de ordine inter ipsos: cum expresse dicunt Deum praedestinasse & preparasse gloriam unis & non alijs, quia

præscit eos esse futuros bonos, vel malos, ut loquitur Chrysoſt. ſupra citatus: vel quia præcogniti ſunt à Deo, ut ait Proſper: & dilectionem ipſam, vel odium Dei, naſci ex præſcientia, ut affirmat Hieronymus: & vnum eligi, alterum ſperni à Deo, non ut acceptore perſonarum, id eſt, ex mero beneplacito, ſed ut præſcio futurorum, quemadmodum ait Ambroſ. Et Deum non velle à ſeipſo punire & damnare, ſed ſolum data extrinſecus occaſione ab hominum peccatis, non ab ipſo quaſita, ſed potiùs contra antecedentem ipſius voluntatem & beneplacitum eueniente, ut aiunt Origenes, Baſil. & alij proximè relati. Quibus verbis nihil clariùs dici poteſt ad ſignificandum eſſe ordinem virtuales inter ipſos actus diuinos: & præſcientiam fuiſſe Deo cauſam cur ab æterno voluerit efficaciter vitam æternam vnis dare, alios morti æternæ addicere. Itaque non ſolum peccata ſunt cauſa mortis æternæ, & tempore illam præcedunt: neque tantum ab æterno Deus voluit mortem æternam eſſe effectum peccatorum: ſed etiam voluit ab æterno mortem æternam inferre reprobis, propter ipſorum peccata præuiſa. Ita ut præuiſio peccatorum Deum mouerit ad mortem illis decernendam, & iplam damnandi voluntas non fuerit niſi ex occaſione malitiæ hominum præuiſæ: atque adeo virtualiter præſupponat præſcientiam peccatorum, quæ Deum mouerunt ad volendum illis ſempiternum exitium.

70.
Deus non potest antecedenter & à ſe ſolo reprobare poſiuit.

Quod ampliùs confirmatur, quia licet Deus antecedenter, & à ſe ſolo, potuerit velle hominibus gloriam independentem à præſcientia bonorum operum; ſue inefficaciter, & ſimplici deſiderio, ut re ipſa voluit omnibus: ſue etiam efficaci voluntate, ut multi de electis putant: impium tamen eſt exiſtimare Deum antecedenter & à ſe, nulla data occaſione ex parte creaturæ, velle homines damnare. Nec vltimus eſt Theologorum qui dixerit reprobationem, id eſt, internam & æternam Dei voluntatem damnandi reprobos, non aliam habere rationem, quàm ipſum Dei placitum volentis à ſeipſo & pro mero arbitrio damnare aliquos, æternoque exitio illos deuouentis, quia ſic placuit, non quia ipſi peccatis ſuis occaſionem ſeipſi dederunt. Sed è contrariò omnes catholici deteſtantur ut impiam, & blaſphemam, Caluini doctrinam (cuius etiam plurimos Caluiſtarum puduit, ita ut illam diſſimulare conati ſint) ſcribentis lib. 3. Inſtitut. capit. 22. numer. 11. *Si non poſſumus rationem assignare cur ſuos miſericordia dignetur, niſi quia illi ita placet: neque etiam in alijs reprobandis, aliud habebimus, quàm eius voluntatem.* Et capit. 23. numer. 1. *Minimè conſentaneum eſt preparationem ad interitum aliò transferre, quàm ad arcana conſilium Dei.* Et iam pridem in Concilio Arauſic. can. 25. ita contra hunc errorem, à Caluino

Caluini

renouatum, pronunciatum fuerat: *Aliquos ad malum diuina poteſtate prædeſtinatos eſſe non ſolum non credimus: ſed etiam ſi qui ſunt qui tantum malum credere velint, non omni deteſtatione illis anathema dicimus.* Itaque ex ſententia omnium Catholicorum, & doctrina Eccleſiæ, non ſolum ipſa executio damnationis, & pœnæ æternæ, habet pro cauſa peccatum, ſicut executio glorificationis habet pro cauſa receptionem ſacramentorum, vel martyrium, aut bona opera, ſine quibus nemo aſſequitur gloriam; ſed etiam ipſa reprobatio poſitiua interna, ſeu voluntas damnandi, & deſtinatio ad pœnam æternam, habuit pro motiuo peccata: atque adeo virtualiter præſuppoſiuit ipſorum præſcientiam: non enim Deum mouerunt ab æterno niſi ut præuiſa.

Denique auctor ipſe libri de ordine caput 52. ſic inſcribit: *Reprobationem non omnino ex præuiſis demeritis eſſe, ſed ex Dei voluntate.* Quibus verbis ſi intelligit eſſe aliquatenus ex præuiſis demeritis, fatetur illam fundari aliquo modo in præſcientia demeritorum: & ita concedit illud ipſum quod intendimus, ſuzque doctrinæ fundamentum deſtruit, quod ſtare nequit cum hac aſſertione, communiter tamen ab omnibus catholicis recepta, ut certa, & à Scriptura, Concilijs, & Patribus ſupracitatis tradita. Verumtamen tam perplexè hac de re diſputat, ut non ſatis intelligam vtrum particula illa, *non omnino*, ſit modificatiua, an verò proriùs negatiua: & hoc poſito, vtrum ſolum reprobationem negatiuam non eſſe omnino, id eſt, nullo modo eſſe ex præuiſis demeritis, ut videtur ſignificare in fine capitis: an verò etiam cum Caluino idem ſentiat de reprobatione poſitiua, id eſt, de interna & æterna ordinatione Dei ad mortem æternam, ut magis & ſæpius ſignificat numer. 7. & ſeptem conſequentibus, vbi ſolam executionem pœnæ videtur peccatis tribuere, reliquit. vero eſſe à mera Dei voluntate. Sic enim putat intelligendum eſſe illud Apoſtoli Rom. 9. *Cum nondum nati fuiſſent, aut aliquid boni egiſſent vel mali &c.* Et ratio quam numer. 14. ſubiungit, idem probat. Nam, inquit, *Deus eſt proriùs independens ab omni creatura, idemque ſi primò mouens, proindeque mouens immobile; à nulla re, ſue phyſicè, ſue moraliter, moueri, impelli, vel obligari poteſt ad quicquam faciendum: ſed ex propoſito voluntatis ſue facit quicquid facit.* Ergo quem vult prædeſtinat, & quem vult reprobat. Hæc ille: quæ non minus probant reprobationem poſitiuam eſſe ex mera Dei voluntate. Nam ſi Deus non poteſt moueri à creatura ad quicquam faciendum, cum ſit mouens immobile, ergo non potuit ab illa moueri, & ab eius peccatis, ut eam poſitiue ordinaret ad mortem æternam: Imò etiam neque ad illam exequendam, ſed pro mera ſua voluntate exequitur.

71.

TINO
US
part
VI

Similiterque exequutio prædestinationis non erit ex meritis prædestinatorum: imò nulli esse poterunt merita hominum apud Deum, quia Deus non potest moraliter moueri, aut obligari ab vlla re, ad quicquam faciendum. Quin etiam Christi Domini opera non potuerunt mereri, & Deum mouere moraliter aut obligare ad quicquam faciendum. Quæ omnia quàm sint absurda, & aliena à fide catholica, nemo non videt.

SECTIO VIII.

Respondetur argumentis contraria sententia.

EX dictis facile erit respondere argumentis, quæ contra ordinem decretorum Dei opponit idem auctor cap. 36. num. 6. & sequentibus. Primum est quia, Quemadmodum (inquit) ex eo quòd de Deo, eiusque scientia, voluntate, aliisque perfectionibus, enunciationes variolque discursus former intellectus noster, inde non sequitur vllam Deo cognitionem enunciationem, aut distinctionem, etiam extrinsecè, tribuendam esse: ita ex eo, quòd certo quodam rationis postre ordine, prius vel posterius Dei actus, siue intellectus, siue voluntatis, concipiamus, non propterea conceptum nostrorum ordo diuinis actibus attribuendus est. Nullum enim nosse, nullumque attributum in conceptu suo proprio suaque formali significatione inuolvens imperfectionem, Deo propriè tribui, de eoque affirmari debet. At ordo qui est in rebus creatis, vel in nostris conceptionibus & volitionibus, in suo conceptu formali imperfectionem includit, nempe multitudinem, compositionem, & dependentiam ab alio, vel ignorantiam & impotentiam aliquam. Quod enim, verbi gratià, velimus aliquando finem, non cogitando de medijs, & statuamus facere aliquid, antequam vel illum, modo, loco, tempore, medijsque alijs circumstantijs particularibus cogitemus, & eas eligamus, id ex nostra oritur ignorantia, vel impotentia, quæ sit vt finem cogitantes aut volentes, quæ ad illum conducunt & nobis possibilis sunt ignoremus. Deus autem non tantum simul duratione, sed vno eodemque simplici actu perfectè nouit & decernit omnia: nihilque vt nos intelligit aut decernit imperfectè, successiue, inadæquate, aut cum vna vel altera tantum obiecti circumstantia: sed cum omnibus & singulis, etiam minoribus, cuiusque rei conditionibus & circumstantijs.

Respondet patere ex dictis, num. 35. & sequent. non tribui Deo actibus ordinem virtuales prioris & posterioris, ex eo quòd

prius & posterius illos concipiamus, sed ex eo quòd actus diuinus, quamuis realiter simplex & indiuisibilis, æquualet multis distinctis in creaturis, & ita se habentibus ad inuicem, vt vnus ab alio pendeat, illumque præsupponat ordine causalitatis. Quæ æquualet, & præsuppositio virtualis, est prior nostris conceptibus, & fundamentum atque regula, secundum quam debent à nobis ratione distingui, & rectè ordinari consilia diuina, concipiendo vt prius, illud quod virtualiter alteri præsupponitur & Deo fuit ratio vel occasio volendi hoc aut illud. Hæc autem æquualet actus diuini ad multos ratione distinctos, nullam imperfectionem includit, sed potius magnam illius perfectionem, arguit. Sicur summa & infinite perfectionis est quòd diuina entitas simplicissima realiter, æquualet & infinite supereminet omnibus entibus creatis & possibilibus extra Deum. Posita quoque huiusmodi æquualetia, & distinctione virtuali inter actus diuinos, nulla est imperfectio, in eo quòd sit inter illos virtualis præsuppositio, per æquualetiam ad actus creaturarum realiter subordinatos. Non enim propterea est in Deo realis multitudo actuum, & compositio, vel dependentia actualis & formalis vnus actus ab alio: neque ignorantia, vel impotentia. Sed quamuis vnico actu realiter intelligat & velit perfectè, sine successione & inadæquate: ille tamen actus quatenus est cognitio obiecti sub ea ratione quæ amatur, & quatenus est volitio eiusdem obiecti secundum illam rationem, habet virtualem distinctionem & præsuppositionem, æquualetem illi, qua nos distinctis actibus cognoscimus obiectum & motiuum volendi, illudque naturà posterius volumus. Et actus quo Deus simul perfectè & adæquate tendit in finem, & in rebus vel circumstantijs propter ealem finem, æquualet pluribus actibus, quibus nos imperfectè, inadæquate, & cum successione temporis, volumus prius finem, posterique cogitamus & decernimus de medijs & circumstantijs eligendo hoc aut illud medium, & hanc vel illam circumstantiam, præ alia, propter hoc aut illud quod mouemur ad illam potius eligendam. Cumque Theologis queritur an Deus prius hoc aut illud voluerit: vel an prius præsciuerit hoc aut illud, quàm tale quid decreuerit, siue quoad substantiam, siue quoad aliquam modum aut circumstantiam: non est sensus fuerit in Deo successio actuum, & realis ac physica dependentia & causalitas inter actus, sed vtrum voluerit hoc propter illud: aut præscientia illius fuerit ratio eor voluerit: ita vt cum fundamentum in se verè dici possit, Deus voluit incarnationem & mortem Christi, quia voluit salutem hominum. Deus voluit ab æterno damnare Iudam, quia præiudicauit eius peccatum & impotentiam finalem.

Secundum